

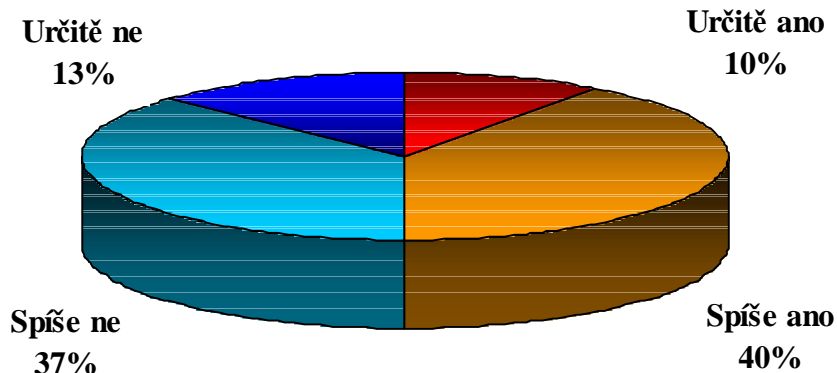
ČEŠI VĚŘÍ MÉNĚ NEŽ LONI, ŽE PRACOVITÍ A PŘEMÝŠLIVÍ LIDÉ MOHOU UPLATNIT SVÉ SCHOPNOSTI

Lidé, kteří v porovnání s předchozím rokem výrazně méně souhlasí s výrokem, že *pracovití a přemýšliví lidé mohou v naší společnosti dobře uplatnit své schopnosti*, se rekrutují především z řad nezaměstnaných a zaměstnanců. Jde o skupiny občanů, kteří jsou současnou ekonomickou recesí již postiženi (nezaměstnanost) anebo nejvíce ohroženi. Vnímání české společnosti jako společnosti *rovných šancí* je v čase stabilní a i nadále velice slabé – týká se asi čtvrtiny populace. Ti, kteří naši společnost vnímají jako společnost rovných příležitostí, v posledním roce výrazněji nezměnili ani svůj názor na možnost schopných lidí se uplatnit. Naopak ti, co si myslí, že v Čechách rovné příležitosti nejsou, propadli za poslední rok do hlubší skepse i co se týče možnosti uplatnění vlastních schopností.

Citované výsledky pocházejí z výzkumu STEM provedeného na reprezentativním souboru obyvatel České republiky starších 18 let, který se uskutečnil ve dnech 8. - 15. června 2009. Respondenti byli vybíráni metodou kvótního výběru. Na otázky odpovídal rozsáhlý soubor 1282 respondentů.

To, zda-li v naší společnosti uplatní pracovití a přemýšliví lidé své schopnosti, vypovídá o celkové otevřenosti naší společnosti. *Otevřené společnosti* lidem umožňují plně rozvinout jejich schopnosti (bez ohledu na jejich vzdělání a původ) a v případě, že dosáhnou úspěchu, neváhají je přijmout mezi vyšší vrstvy (vysoká sociální mobilita). Tzv. *uzavřené společnosti* naopak kterémukoliv člověku, byť sebeschopnějšímu, úspěch neumožňují. V *uzavřených společnostech* mohou být úspěšní pouze ti lidé, kteří pocházejí z „úspěšných rodin“ a žijí v okruhu „úspěšných lidí“. Právě otázka „*Myslíte si, že pracovitý a přemýšlivý člověk může v naší společnosti dobře uplatnit své schopnosti?*“ nepřímo měří otevřenost naší společnosti a možnost sociální mobility. Naši společnost jako otevřenou podvědomě vnímá polovina občanů (50 % lidí souhlasí s tím, že pracovití a přemýšliví lidé mohou v naší společnosti dobře uplatnit své schopnosti).

„Myslíte si, že pracovitý a přemýšlivý člověk může v naší společnosti dobře uplatnit své schopnosti?“

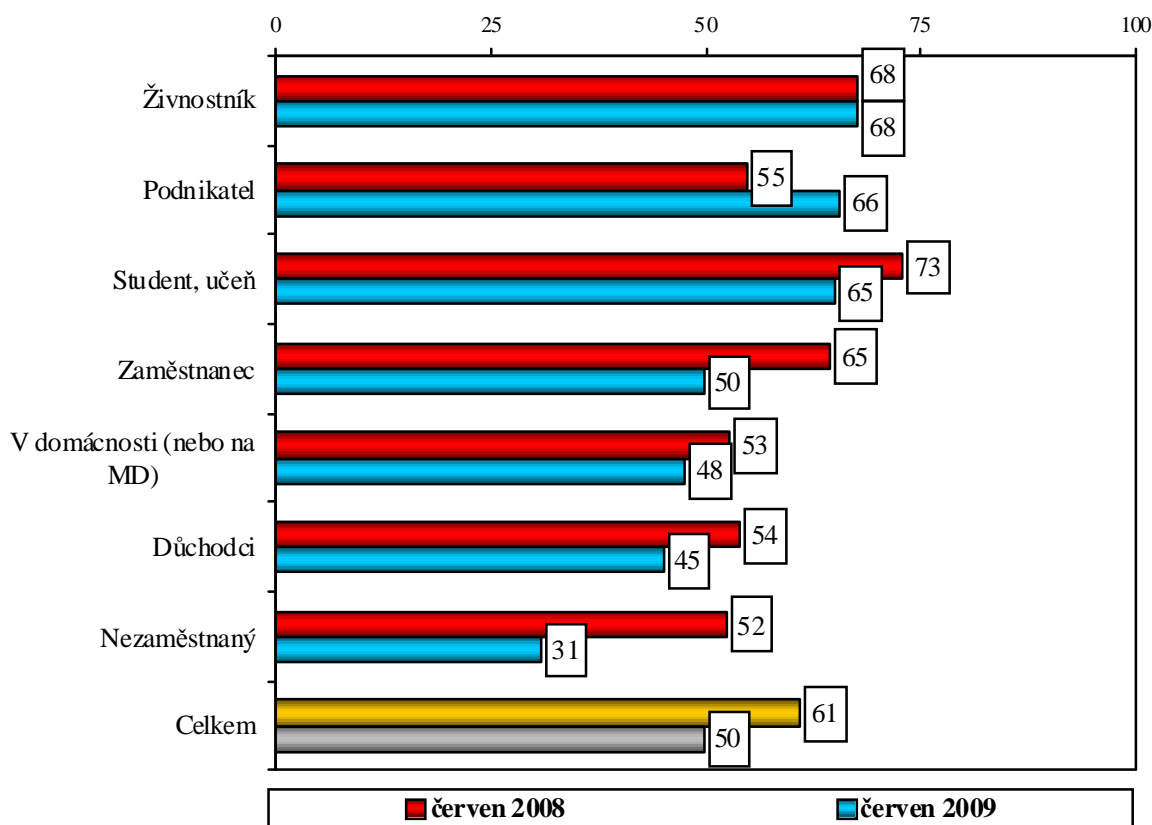
Pramen: STEM, Trendy 6/2009, 1282 respondentů starších 18 let

Názor, že pracovití a přemýšliví lidé mohou v naší společnosti dobře uplatnit své schopnosti, častěji zastávají vysokoškolsky vzdělaní lidé (60 %), občané dobře materiálně zajištění (66 %), studenti (65 %), živnostníci (68 %) a podnikatelé (66 %). Z pohledu stranických preferencí jsou to častěji příznivci ODS (70 %), KDU-ČSL (58 %) a SZ (58 %).¹

Podíl lidí, kteří si myslí, že pracovití a přemýšliví lidé mohou v naší společnosti dobře uplatnit své schopnosti, za poslední rok výrazně poklesl (z 61 % na 50 %). Stalo se tak rovnoměrně napříč všemi věkovými a vzdělanostními skupinami a tento pokles ve stejné míře proběhl i mezi lidmi různě materiálně zajištěnými. Ukazatelem, který do jisté míry osvětluje nárůst počtu lidí, kteří naší společnost podvědomě vnímají jako *společensky uzavřenou*, je sociální postavení. Lidé s takovýmto názorem se v porovnání s předchozím rokem výrazněji rekrutují z řad nezaměstnaných a zaměstnanců. Názor živnostníků na tuto otázku se za poslední rok nezměnil, zatímco u podnikatelů jsme jako u jediné socioprofesionální skupiny zaznamenali nárůst kladných odpovědí.

"Mysíte si, že pracovitý a přemýšlivý člověk může v naší společnosti dobře uplatnit své schopnosti?" ("určitě ano" + "spíše ano")

Podle sociálního postavení (v %)

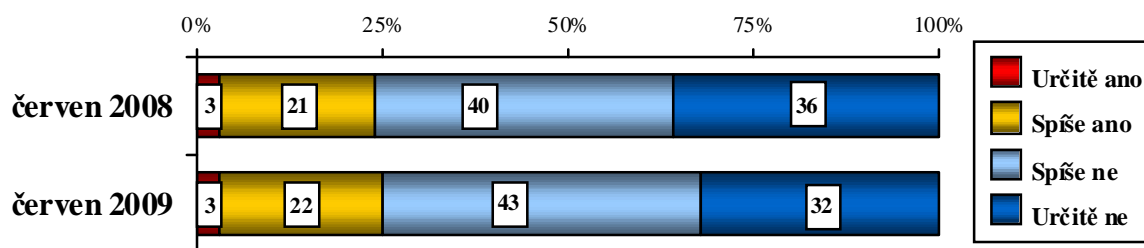
Pramen: STEM, Trendy 6-2/2008, Trendy 6/2009

¹ Názor, že pracovití a přemýšliví lidé mohou v naší společnosti dobře uplatnit své schopnosti, na druhé straně zastává jen 40 % sympatizantů ČSSD a 28 % stoupců KSČM.

Lidé, kteří souhlasí s výrokem, že *pracovití a přemýšliví lidé mohou v naší společnosti dobře uplatnit své schopnosti*, jsou také častěji spokojeni s fungováním demokracie (v naší zemi) a s celkovým směřováním společnosti. „Spokojenost se společností“ a jejím vývojem je v naší soudobé kultuře výrazně spojována s její úspěšností v perspektivě ekonomické – čím je ve společnosti více hojnosti, tím je podle mínění občanů společnost kvalitnější. V době, kdy ekonomika prožívá období recese, jsou se stavem společnosti nejvíce nespokojeni lidé, kteří jsou tímto vývojem postiženi anebo ohroženi. Tyto dvě skupiny ztělesňují především nezaměstnaní a zaměstnanci. Právě u nich se proto za poslední rok snížil podíl těch, kteří vnímají naši společnost jako mobilně otevřenou, neboť jim v současné situaci nenabízí příliš možností pro sociální vzestup.

Zaměříme-li se na další otázku, která s problematikou sociální mobility a seberealizace úzce souvisí – „Zajišťuje současný režim stejné šance pro všechny lidi?“ – zjistíme, že souhlas s tímto výrokem se za poslední rok téměř nezměnil. Tři čtvrtiny lidí si myslí, že současný režim stejné šance pro všechny lidi nezajišťuje.

„Zajišťuje současný režim stejné šance pro všechny lidi?“

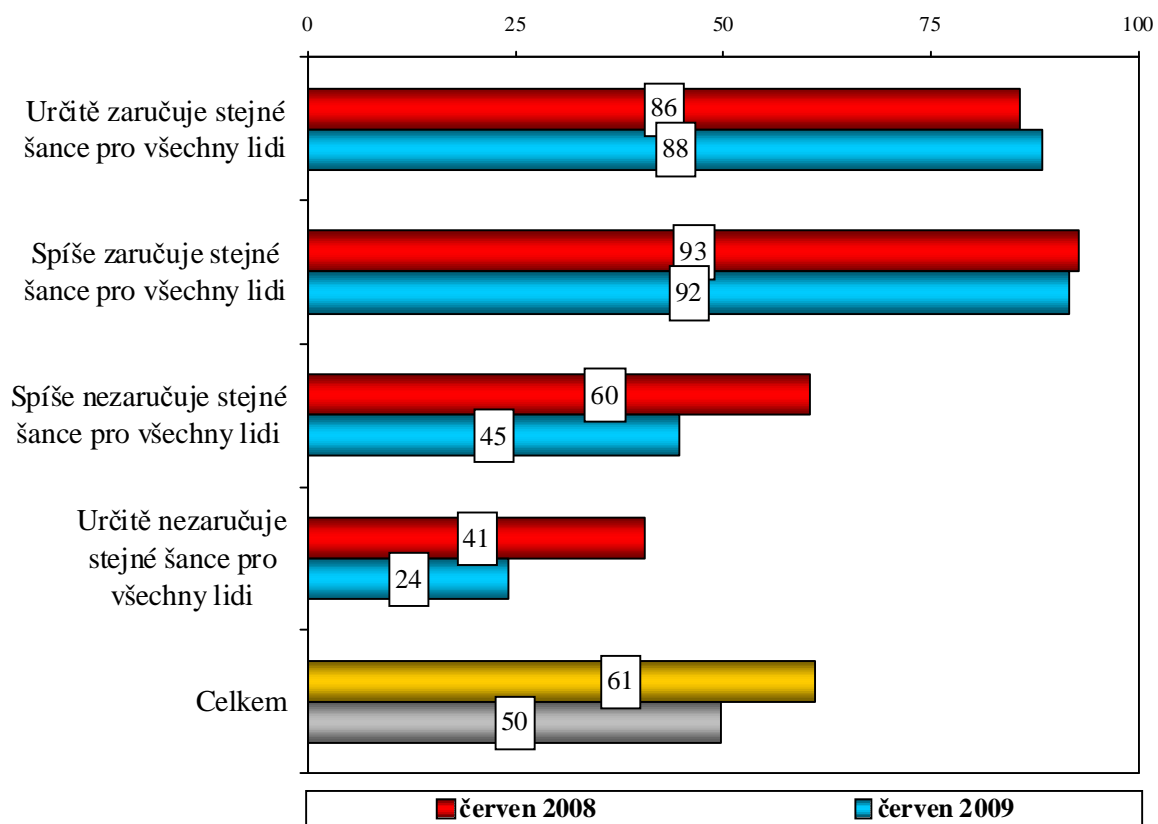
Pramen: STEM, Trendy 6-2/2008, Trendy 6/2009

O tom, že současný režim zajišťuje stejné šance pro všechny lidi, jsou nejvíce přesvědčení stoupenci ODS (40 %) a SZ (39 %). Méně tento názor zastávají sympatizanti KDU-ČSL (30 %) a nejméně pak stoupenci ČSSD (18 %) a KSČM (9 %).

V případě, že propojíme vnímání existence rovnosti šancí s otázkou měřící sociální otevřenost, zjistíme, že ti, co mají pocit, že pracovitý a přemýšlivý člověk nemůže v naší společnosti dobře uplatnit své schopnosti, se v posledním roce rekrutují převážně ze skupiny občanů, podle kterých současný režim nezaručuje stejné šance pro všechny lidi. Z časového srovnání vyplývá, že občanů, kteří si myslí, že režim pro všechny lidi nezajišťuje stejné šance, sice za poslední rok nepřibýlo, nicméně ti, kteří tento názor zastávají, upadli za posledních 12 měsíců do mnohem hlubší skepse ohledně možnosti sociální mobility.

"Mysíte si, že pracovitý a přemýšlivý člověk může v naší společnosti dobře uplatnit své schopnosti?" ("určitě ano" + "spíše ano")

Podle otázky "Zajišťuje současný režim stejné šance pro všechny lidi?"

Pramen: STEM, Trendy 6-2/2008, Trendy 6/2009